

сільського населення, вповні не була досягнута. Це стосується соціальної інфраструктури в сільській місцевості, поліпшення демографічної ситуації, зокрема оптимізації статевовікової структури по регіонах України, підвищення народжуваності та зміни напрямів міграційних процесів, підвищення зайнятості сільського населення, зокрема зростання кількості найманих працівників та рівня оплати праці, збереження поселенської мережі, підвищення рівня і якості життя сільського населення тощо. Отже, у єдиній цілісній соціально-економічній системі соціальна компонента не отримала відповідного, збалансованого з економічним рівня розвитку. Це призводить до накопичення суперечностей, загострення соціальної ситуації, поляризації інтересів бізнесу і громади. Функціональні відносини між окремими елементами стали суперечливими, що заважає розвитку цілісного господарського агросоціального організму.

Стратегічні напрями подальшого розвитку агросоціальних систем регіонів України вимагають удосконалення законодавчо-нормативної бази розвитку агропромислового та соціального комплексів у їх єдності і взаємозумовленості. У структурі механізмів важлива роль належить удосконаленню державного регулювання, упорядкуванню взаємовідносин між бізнесом, громадою й місцевою владою з метою створення сприятливих умов для економічної діяльності в сільській місцевості, а також підвищення рівня якості життя населення в кожному населеному пункті, досягнення динамічного збалансованого комплексного соціально-економічного сталого розвитку агросоціальної системи. Ця функція має стратегічне значення щодо організації ефективного використання агроресурсів і соціального капіталу в сучасних умовах та вирішення майбутніх завдань розвитку.

2.4. Світові тенденції інноваційного процесу розвитку підприємства

У сучасному світі дедалі частіше інформацію визначають як ключовий чинник суспільного розвитку. Відтак, знання має визначальний вплив як на

сферу виробництва, так і на сферу споживання. Переважна більшість товарів, які пропонуються сьогодні споживачу, отримали можливість існувати лише завдяки передовим досягненням науки та техніки. Зважаючи на це, суспільство змінює свою економічну спрямованість на інноваційну, а отже особливої уваги набуває категорія інноваційного розвитку. Одним з методів подолання стримуючих чинників та формування ефективної стратегії підвищення рівня інноваційного потенціалу та розвитку промислових підприємств є аналіз іноземного досвіду та його адаптація до вітчизняних умов. Отже, вивчення світових тенденцій інноваційного розвитку промислових підприємств та можливостей застосування іноземного досвіду в управлінні вітчизняними підприємствами є актуальним.

Сьогодні інноваційний розвиток є базисом конкурентоспроможності як на мікро- так і на макрорівні. У загальному розумінні, це сукупність безперервно здійснюваних у часі та просторі якісно нових, прогресивних змін¹⁵⁵. Вважається, що усім розвиненим країнам світу притаманний високий рівень інноваційного розвитку з такими характерними рисами: найбільша частка в структурі інновацій належить проривним інноваціям; частка наукомісткого сектору виробництва (в доданій вартості та зайнятості) постійно зростає; завдяки впровадженню інновацій відбувається зниження матеріало- та енергомісткості виробництва; відтворювальний процес спрямований на досягнення технологічної конкурентоспроможності¹⁵⁶.

На сьогодні, можна виокремити основні тенденції інноваційного розвитку за трьома моделями.

Модель перша, «Ризикове венчурне підприємництво» (переважає у США), передбачає наявність малих фірм, які часто створюються під одну ідею та є неприбутковими, тому що не займаються виробництвом. Стартовим капіталом для них є власні заощадження засновника та ризиковий капітал, який

¹⁵⁵ Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник / В. І. Гринчуцький – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.

¹⁵⁶ Ніколайчук А. Т. Сучасний стан та перспективи інноваційного розвитку промислових підприємств [Електронний ресурс] / А. Т. Ніколайчук // Вісник Хмельницького національного університету. – Режим доступу: <http://nikolaychuk.at.ua/news/2010-11-17-52>.

надається на безвідсотковій, безповоротні основі та не підлягає вилученню під час усієї дії договору. Перевагами такої моделі інноваційного розвитку є її гнучкість, мобільність та спрямованість на радикальні інновації.

Друга модель, «Міжнародна міжфірмова кооперація і метод підвищення ефективності НДДКР», притаманна країнам Західної Європи. Вона спрямована на вирішення довгострокових комерційних завдань та пов'язана з глобальним поширенням нових технологій. Дослідники зазначають, що дана модель знаходиться в руслі об'єктивного процесу інтернаціоналізації господарського життя¹⁵⁷.

Остання, третя модель має назву «Нові форми взаємодії людей в інноваційному процесі». В її основі лежить посилена увага до якості продукції і переоснащення виробництва, тобто реалізація інновацій істотно залежить від їх поширення на сполучені виробництва.

У кожній з цих моделей інноваційного розвитку певна роль відведена державі. За ступенем державного регулювання у інноваційній сфері можна виділити дві системи: першу представляють США та Велика Британія, де втручання держави в економіку, в тому числі й в інноваційну сферу, є мінімальними; другу – Франція та Японія, в яких державі відведена активна роль у підтримці інноваційного розвитку всіма можливими методами.

Перша система передбачає автономію підприємництва в інноваційній сфері. У ній застосовуються непрямі методи стимулювання інноваційної діяльності та інноваційного розвитку. Друга система активно використовує вплив держави на інноваційний розвиток, також і неринковими методами, шляхом прямих дотацій і субсидій підприємствам і організаціям, які провадять інноваційну діяльність, а отже для неї характерними є прямі методи стимулювання. Жодна з цих моделей не застосовується у чистому вигляді, однак вони виступають основою для поєднання різних елементів державного впливу при формуванні політики інноваційного розвитку.

¹⁵⁷ Салига К.С. Економічні теорії інноваційного розвитку підприємства: монографія / К.С. Салига. – Запоріжжя: КПУ, 2009. – 216 с.

Сьогодні серед розвинених країн немає такої, де держава тими чи іншими методами не прагнула б сприяти інноваційному процесу.

Аналізуючи державну політику розвинених країн щодо підтримки інновацій за ступенем державного регулювання, можна виділити два полюси. На одному знаходяться США та Велика Британія, де держава найменше втручається в економіку, зокрема й в інноваційну діяльність, на іншому – Франція та Японія, в яких держава найбільш активно підтримує інноваційний процес всіма можливими методами^{158 159}.

Перший полюс, який умовно можна назвати англо-американською моделлю, характеризується найповнішою автономією підприємництва в інноваційній сфері. За такої моделі вважається, що ринкові механізми самі сприяють прискоренню інноваційного процесу. Головний акцент робиться на створення сприятливих умов для ведення бізнесу взагалі, що зумовлює рівні умови для впровадження інноваційних продуктів у всі галузі народного господарства.

Другий (франко-японський) полюс інноваційної політики характеризується досить значним впливом держави на інноваційні процеси, зокрема і неринковими методами, шляхом прямих дотацій і субсидій підприємствам і організаціям, які здійснюють інноваційну діяльність. За цієї моделі уряди визначають пріоритетні напрямки інноваційно-технологічного розвитку, яким надається суттєва урядова підтримка.

Більшість розвинених європейських країн та Канада посідають проміжне місце між зазначеними полюсами інноваційної політики, одночасно розвиваючи національне бізнес-середовище і використовуючи пряму державну підтримку інноваційної діяльності^{160 161}.

¹⁵⁸ Ганущак Л.М. Шляхи використання зарубіжного досвіду управління інноваційним потенціалом підприємств в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – (58). – С. 135–142.

¹⁵⁹ Говоруха Ж.А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №8 (74). – С. 107–115.

¹⁶⁰ Там само.

¹⁶¹ Чухно А. Актуальні проблеми стратегії економічного та соціального розвитку на сучасному етапі // Економіка України. – 2004. – №4. – С.65-71.

З посиленням міжнародних інтеграційних процесів і направленням погодженої економічної політики у загальному економічному просторі країн, зокрема членів ЄС, з'являється нова можливість – формування єдиної інноваційної політики на рівні держав-членів співтовариства.

Аналізуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що за різноманітним форм і прийомів стимулювання інноваційної діяльності з боку державних органів, у всіх промислово розвинених країнах прослідковується дещо загальне, що дає змогу виділити інноваційну політику як специфічний елемент системи державного регулювання. Так, відзначається погодженість інноваційної політики з усіма видами державної економічної політики взагалі¹⁶².

Тобто, основним завданням державної інноваційної політики мають бути заходи, спрямовані на створення умов для органічного поєднання науково-технологічного і підприємницького середовища. Держава має посилити пряму підтримку інноваційного процесу у вигляді сприяння створенню інноваційної інфраструктури, становленню науково-виробничих об'єднань тощо, але лише істотні нововведення держава повинна заохочувати фінансово, наприклад, через пільгове оподаткування або за рахунок бюджетних асигнувань. Такий підхід дасть змогу не розпилювати державні кошти на підтримку малоперспективних нововведень і сприятиме інноваціям, спрямованим на економічний прорив і забезпечення стійкого зростання

Світові тенденції в області розвитку технологій, на перший погляд, здається, що істотно не впливають на діяльність вітчизняних товаровиробників. Проте прагнення підприємства стати повноцінним членом міжнародної торгової системи вимагає виробляти товари і послуги відповідно до світових вимог. Саме тому потрібно вести мову про інноваційний розвиток не тільки з позиції підвищення рівня конкурентоспроможності та захисту вітчизняних товаровиробників, а і з позицій експансії нашої країни на зовнішні ринки.

¹⁶² Федулова Л. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України // Економіка України. – 2008. – №7. – С. 24-36.